

วรรณคดีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีและผลงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม และจะแยกกล่าวเป็นหัวข้อต่อไปนี้

1. คำนการฝึกสอน และ การดำเนินงานโครงการฝึกสอน
2. คำนการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนรวมทั้ง คำนการสอนและการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาฝึกสอน
3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

1. คำนการฝึกสอนและการดำเนินงานโครงการฝึกสอน

โครงการฝึกสอนที่ดีของสถาบันฝึกหัดครูควรจะมีลักษณะดังนี้

1. มีจุดประสงค์ของการฝึกสอนที่วางไว้อย่างแน่ชัด และมีการแถลงออกซึ่งจุดประสงค์นั้นอย่างชัดเจน มีนโยบายที่แน่นอนทำให้ผู้ร่วมงานทุกคนเข้าใจได้ตรงกันทั้งวิธีการและหลักการ

2. มีการจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิเทศการฝึกสอนไว้อย่างรอบคอบ ชัดเจน เพื่อป้องกันการขัดแย้งและการซ้ำงานโดยใช่เหตุ

3. นักศึกษาได้รับการเตรียมตัวเบื้องต้นก่อนออกฝึกสอน เช่น ใ้ทราบถึงสภาพความเป็นไปของโรงเรียนที่จะไปทำการฝึกสอน หลักเกณฑ์ในการให้คะแนนการสอน เป็นต้น

4. มีวิธีการที่ช่วยให้ผู้คำนโครงการฝึกสอนทราบว่านักศึกษาที่จะออกไปฝึกสอนนั้นมีความพร้อมที่จะออกไปฝึกสอน เช่น มีการตรวจสอบถึงบุคลิกภาพและวุฒิภาวะทางอารมณ์ก่อนที่จะออกไปทำการฝึกสอน รวมทั้งความแน่นอนทางวิชาการด้วย

5. มีระยะเวลาสำหรับฝึกสอนนานพอที่จะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อนักเรียนทั้งรายตัวและเป็นชั้น การปฏิบัติตัวต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และผู้ปกครอง เช่น มีเวลาทำการสอนไม่น้อยกว่า 120 ชั่วโมง

6. เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นด้านการสอน หรือด้านกิจกรรมพิเศษ

7. มีกฎเกณฑ์และวิธีการที่เปิดทางให้นักศึกษาได้ใช้ความคิดริเริ่ม มีอิสระในการคิดและมีความกล้าที่จะลองใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการสอนด้วยตนเอง¹

8. มีความสัมพันธ์กับการฝึกหัดครูชนบท เพราะครูส่วนใหญ่จะต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่ในชนบท ไปทำการสอน และไปเป็นผู้นำ ผู้พัฒนาของชนบท

9. มีแผนการนิเทศงานที่ดี อาจารย์นิเทศก์มีวิธีการติดตามผลการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจของนักศึกษาครู และให้นักศึกษาครูทุกคนได้เห็นข้อบกพร่องของตนเองตลอดจนความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานเป็นระยะ ๆ ด้วย ไม่ใช่ประเมินผลเฉพาะเมื่อการฝึกสอนใกล้จะสิ้นสุดเท่านั้น²

จะเห็นได้ว่าโครงการฝึกสอนที่ดีจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของการฝึกสอนไว้อย่างแน่ชัด เพื่อให้นักศึกษาฝึกสอนจะได้เข้าใจถึงบทบาทของตนเอง ดังจะได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการฝึกสอนไว้ดังนี้คือ

¹พนัส หันนาสินทร์, "ข้อเสนอแนะในการบริหารงานของสถาบันผลิตครู" (วิทยานิพนธ์เพื่อเลื่อนตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ วิทยาลัยวิชาการศึกษา, 2511), หน้า 57-58.

²สองสี ชูติวงศ์ และ สวัสดิ์ สุคนธรังษี, "การนิเทศการฝึกสอน," วิทยาสาร 61 (กันยายน 2505) : 550-552.

1. เพื่อให้นักศึกษาฝึกสอนมีประสบการณ์เกี่ยวกับการสอน โดยนำเอาความรู้ และ ทฤษฎีต่าง ๆ ไปใช้ในภาคปฏิบัติ ซึ่งจะให้นักศึกษามองเห็นอีกซึ่งและกว้างขวางในเรื่องจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก การสอนโดยตรงเป้าหมายของหลักสูตร การใช้วิธีสอนและอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม ตลอดจนการตรวจสอบตนเองเกี่ยวกับความสามารถในการสอน¹

2. เพื่อพัฒนาให้นักศึกษาฝึกสอนเข้าใจถึงบทบาทที่แท้จริงของครูเมื่อออกไปปฏิบัติงาน โดยเรียนรู้จากประสบการณ์การเป็นครูฝึกสอน

3. เพื่อพัฒนานักศึกษาฝึกสอนในเรื่องทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพ และการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งจะช่วยให้สามารถทำงานร่วมกับนักเรียน เพื่อร่วมงาน และประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี²

นอกจากกำหนดจุดมุ่งหมายของการฝึกสอนไว้อย่างแน่ชัดแล้ว โครงการฝึกสอนที่ีจะต้องมีแผนการดำเนินการฝึกสอนเป็นลำดับขั้น ดังเช่นที่ พนัส หันนาคินทร์³ ได้เสนอแนะไว้คือ

1. จัดให้มีการปฐมนิเทศ ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาใคร่จกกับ โรงเรียนนักเรียน จุดประสงค์ของการสอนวิชาต่าง ๆ ตลอดจนเนื้อหาของวิชาเหล่านั้น และได้มีโอกาสสังเกตการสอนของอาจารย์ประจำชั้น หรือประจำวิชา

¹เชิญ วีระฉายา, การฝึกสอน และ รูปแบบของการฝึกสอน, (วิทยาดัยครูคุรุคริตต์ : ศูนย์ฝึกสอน และ บริการทางการศึกษา, 2520), หน้า 3-4.

²Edward A. Pires, Student Teaching Practices in Primary Teacher Training Institutions in Asia, (Bangkok : UNESCO regional office of education in Asia, 1969), PP. 8-9.

³พนัส หันนาคินทร์, "ข้อเสนอแนะในการบริหารงานของสถาบันผลิตครู," หน้า 60-61.

2. หลังจากที่นักศึกษาได้คุ้นเคยกับสภาพความเป็นไปในโรงเรียน และในห้องเรียนพอสมควรแล้ว จักให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติงานภายในขอบเขตจำกัด หรือเรียกว่าให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วม¹ เช่น ช่วยในการตรวจงานของนักเรียน ช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล ช่วยจัดหาอุปกรณ์การสอนสำหรับวิชาต่าง ๆ ช่วยตรวจสอบสภาพโดยทั่วไปของนักเรียน ช่วยในการติดต่อกับผู้ปกครอง เป็นต้น

3. หลังจากที่นักศึกษาได้คุ้นเคยกับนักเรียน และห้องเรียน เป็นระยะเวลา ประมาณ 2 สัปดาห์แล้ว นักศึกษาควรได้ลงมือสอนอย่างจริงจังและเต็มที่ ในระยะนี้ นักศึกษาจะทำทุกอย่างที่เป็นหน้าที่ของครูประจำชั้นหรือประจำวิชา และเป็นระยะที่อาจารย์นิเทศก์จะต้องทำการนิเทศโดยใกล้ชิด หลังจากนั้นควรจะเป็นการปรึกษาหารือหรือเป็นการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ในการสอนและการทำงานขั้นต่อไป

4. เมื่อนักศึกษาค้นเคยกับการสอนในชั้นของตนก็พอควรแล้วก็ควรจะไปดูการสอนของนักศึกษาคณะอื่นในโรงเรียนเดียวกัน หรือในโรงเรียนอื่นบ้าง

นอกจากนี้ สิ่งสำคัญอีก 2 ประการที่จะทำให้การดำเนินงานโครงการฝึกสอน ประสบความสำเร็จคือ การนิเทศการฝึกสอน และการประเมินผลการฝึกสอน ซึ่งจะ ต้องกระทำด้วยความรอบคอบ มีหลักเกณฑ์ และยุติธรรมแก่ทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอน ทั้งนี้เพราะกระบวนการทั้งสองอย่างนี้ จะทำให้นักศึกษาฝึกสอนเกิด พัฒนาการขึ้นในตัวเอง ทำให้เขามองเห็นตัวเองว่ามีดี มีเสียอย่างไร จะปรับปรุง ตัวเอง และแสวงหาแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองอย่างไร ซึ่งมีผลทำให้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก, ปฏิบัติการวิชาชีพครู (พิษณุโลก : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์, 2520) หน้า 58-60.

เกิดความเจริญงอกงามในตัวนักศึกษาฝึกสอนในที่สุด ปีเรส¹ (Pires) ได้กล่าวถึง การนิเทศการสอน และ การประเมินผลการฝึกสอนไว้ดังนี้คือ

1. อาจารย์ที่สอนนักศึกษาจำเป็นต้องไปทำหน้าที่นิเทศการสอน เพื่อพิจารณาว่านักศึกษาสามารถนำทฤษฎีต่าง ๆ ที่เรียนมาไปปฏิบัติได้หรือไม่ และ จะได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือได้ถูกต้อง
2. สถาบันฝึกหัดครูต้องเห็นความสำคัญของอาจารย์พี่เลี้ยงในการนิเทศ การฝึกสอน เพราะเป็นบุคคลสำคัญที่จะให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาฝึกสอน
3. สถาบันฝึกหัดครูควรจัดให้อาจารย์นิเทศก์ มีจำนวนชั่วโมงที่ทำการสอน น้อยลง เพื่อให้ได้มีเวลาเพียงพอในการนิเทศ และให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษา ฝึกสอน
4. การนิเทศการสอน ควรทำเป็นรายบุคคล เพราะนักศึกษาฝึกสอน แต่ละคน ต้องการการนิเทศแตกต่างกัน
5. การนิเทศการสอนในระยะที่นักศึกษ้ออกทำการฝึกสอนใหม่ ๆ นั้น มีความจำเป็นมากกว่าในระยะหลัง
6. เทคนิคและหลักการที่จำเป็น และเป็นประโยชน์สำหรับการฝึกสอน คือ ให้นักศึกษาทำบันทึกการสอนส่งให้ตรวจก่อนทำการสอนทุกครั้ง ให้อิสระแก่นักศึกษา ในการทำบันทึกการสอนแต่อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง จะต้องคอยกระตุ้นเพื่อให้เกิดความคิดริเริ่ม ตรวจแก้ไขบันทึกการสอนของนักศึกษาฝึกสอนอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในระยะแรก ๆ และช่วยเหลือนักศึกษาให้สามารถสำรวจตนเองได้ว่ามีข้อดี และข้อบกพร่องที่จะต้องแก้ไขอย่างไรบ้าง

006380

¹Edward A. Pires, Student Teaching Practices in Primary Teacher Training Institutions in Asia, PP. 112-113.

7. การประเมินผลควรจะทำต่อเนื่องเพื่อจะได้ปรับปรุงคุณภาพของการฝึกสอน และเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกสอนต่อไป

8. การฝึกสอนเป็นการช่วยให้นักศึกษาฝึกสอนได้ปรับปรุงทักษะ และความสามารถในการสอน ดังนั้นการวัดความสามารถในการสอนจึงควรวัดในตอนสุดท้ายของการฝึกสอนด้วย เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบว่านักศึกษาได้มีการปรับปรุงการสอนดีขึ้นหรือไม่

9. การวัดผลการฝึกสอนต้องคำนึงด้วยว่านักศึกษาฝึกสอนมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และให้ความร่วมมือกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ด้วย เกี่ยวกับเรื่องนี้ ดร.มัลลิกา เกาพิจิตร¹ ได้กล่าวเกี่ยวกับการวัดผลการฝึกสอนไว้ว่า การวัดผลควรจะคำนึงถึงหลักสำคัญอันเป็นรากฐานของการฝึกสอนมากกว่าจะประเมินแต่วิธีการสอนโดยเฉพาะ หรือมุ่งแต่จะวัดสมรรถภาพของผู้สอนเท่านั้น การวัดผลเป็นงานที่ต้องคำนึงถึงปัญหามานานาประการเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ การตีความ และ ความเข้าใจในพฤติกรรม การประเมินความรู้ ทักษะ ทศนคติ และ ความซาบซึ้งต่าง ๆ ของนักศึกษาฝึกสอน ซึ่งครูควรจะนำมาพิจารณาตัดสินให้คะแนนแก่นักศึกษาฝึกสอนด้วย

10. การวัดผลการฝึกสอน จะกระทำโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งมิได้ แต่จะต้องพิจารณาจากความคิดเห็นของบุคลากรทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอน

11. อาจารย์นิเทศก์จำเป็นอย่างไรที่จะต้องได้รับการฝึก และอบรมเกี่ยวกับการนิเทศการสอน และ การวัดผล เพราะมีอาจารย์ผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนบางคนไม่มีทักษะในการนิเทศ และการวัดผลการฝึกสอนซึ่งมีผลทำให้มาตรฐานการฝึกสอนค่อยลงไปด้วย

¹มัลลิกา เกาพิจิตร, "หลักการวัดผลการฝึกสอน," ศูนย์ศึกษา 3 (เมษายน 2506) : 27-31.

การที่จะทราบว่าโครงการฝึกสอนของแต่ละสถาบัน ประสบความสำเร็จ มากน้อยเพียงใดนั้น ทางสถาบันฝึกหัดครูควรจะได้มีการประเมินผลโครงการฝึกสอน เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การประเมินผลโครงการฝึกสอน¹ สามารถประเมินได้จากการทำงานของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง อาจารย์ใหญ่ และ นักศึกษาฝึกสอน การประเมินผลโครงการฝึกสอน สามารถทำได้หลายแบบ โดยทั่ว ๆ ไป แล้วมี 3 แบบ ดังจะกล่าวถึงรายละเอียดดังนี้

1. แบบธรรมดา แบบนี้อาจเป็นการคุยกัน หรือเป็นการให้ความคิดเห็น ต่อโครงการฝึกสอนขณะที่มีการประชุม ในการประชุมแต่ละครั้งมักจะมีการพูดถึงปัญหา ที่พบเห็น และพิจารณาถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากโรงเรียนฝึกสอน และนักศึกษาฝึกสอน การแลกเปลี่ยนความคิดในลักษณะธรรมดานี้จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการบริหารงานฝึกสอน
2. แบบกึ่งระบบ แบบนี้จะให้ข้อมูลมากกว่าแบบแรก ทำให้การประเมินผล มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การประเมินผลแบบนี้อาจใช้แบบสอบถามสำหรับนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์พี่เลี้ยง และครูใหญ่โรงเรียนฝึกสอน
3. แบบการศึกษาวิจัยผลผลิต ผลผลิตที่คึกคักคือนักศึกษาที่ผ่านโครงการฝึกสอน แล้วออกไปเป็นครูประจำการที่ดี สถาบันฝึกหัดครูจำเป็นที่จะต้องทราบรายละเอียด เกี่ยวกับผลผลิตของคนที่มากที่สุด เพื่อจะได้ทราบข้อมูลต่าง ๆ และนำมาปรับปรุง โครงการฝึกสอนให้ได้ผลผลิตที่ดียิ่งขึ้นไปอีก การดำเนินงานอาจทำได้ 3 อย่างคือ ส่งแบบสอบถามไปให้ครูใหม่ปีแรก ขอให้ครูใหญ่ของครูที่จบใหม่ประเมินผลให้ หรือ ส่งอาจารย์ไปยังโรงเรียนที่มีครูใหม่เพื่อประเมินผล

รายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้นเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ ฝึกสอน ตลอดจนการประเมินผลโครงการฝึกสอนพอจะสรุปได้ว่า ในการดำเนินงาน

¹ เรือ วิระฉายา, การฝึกสอน และรูปแบบของการฝึกสอน, หน้า 67.

โครงการฝึกสอนนั้น หัวใจของการจัดเตรียมต้องประกอบด้วย การวางจุดมุ่งหมายของการฝึกสอนให้แน่ชัด การกำหนดขั้นตอนในการดำเนินงาน การนิเทศการฝึกสอน การติดตามประเมินผลการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนและผลของโครงการฝึกสอนทุกระยะ ทั้งนี้จะต้องให้ความสำคัญในทุก ๆ ด้านอย่างเท่าเทียมกัน จึงจะทำให้โครงการฝึกสอนบรรลุผลสำเร็จไปได้ด้วยดี ประการสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือควรรำถึงการจัดเตรียมบุคลากรที่จะไปปฏิบัติงานในสถานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนอย่างรอบคอบ ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

2. ด้านการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอน รวมทั้ง
ด้านการสอน และการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาฝึกสอน

การปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนเป็นสิ่งสำคัญที่ทางสถาบันฝึกหัดครู และโรงเรียนฝึกสอนควรจะคำนึงถึงให้มาก เพราะถ้าบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายใดคนหนึ่งถึงปัญหา และความรับผิดชอบร่วมกัน โดยร่วมมือปฏิบัติงานและช่วยกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ก็จะทำให้โครงการฝึกสอนประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ต่อไปนี้จะแยกกล่าวถึงบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติงานโครงการฝึกสอน

อาจารย์นิเทศก์

อาจารย์นิเทศก์ คือ อาจารย์ที่ได้รับแต่งตั้งจากสถาบันฝึกหัดครูให้ไปปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในโรงเรียนฝึกสอน ดังนั้นบทบาทของอาจารย์นิเทศก์จึงไม่ได้จำกัดอยู่แต่เพียงการไปดู แนะนำ สั่งเกต หรือควบคุมการสอนของนิสิตเท่านั้น เพราะเมื่ออาจารย์นิเทศก์ไปโรงเรียนฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์จะต้องพบปะและทำงานร่วมกับอาจารย์ใหญ่ อาจารย์ที่เลี้ยง ตลอดจนคณะครูอาจารย์ในโรงเรียนฝึกสอน¹ ทั้งนี้

¹ในพงษ์ บุญจิตราดุลย์, เอกสารประกอบการสอนวิชาการนิเทศการฝึกสอน (กรุงเทพมหานคร : แผนกวิชาบริหารการศึกษ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 4.

ไฮเนส¹ (Haines) ได้จำแนกบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ไว้ 3 ประการคือ

1. บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในฐานะที่เป็นนักประชาสัมพันธ์
2. บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในฐานะเป็นผู้นิเทศงานทางวิชาการแก่นักศึกษาฝึกสอน
3. บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในฐานะเป็นผู้ประสานงาน

1. บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในฐานะที่เป็นนักประชาสัมพันธ์ เนื่องจากอาจารย์นิเทศก์เป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งในการติดต่อระหว่างโรงเรียนฝึกสอน กับสถาบันฝึกหัดครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนหลายฝ่าย ฉะนั้นจะต้องสร้างความประทับใจที่ดี และมีมนุษยสัมพันธ์กับบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ เช่น ผู้บริหารโรงเรียนฝึกสอน ซึ่งอาจารย์นิเทศก์ต้องทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และ การดำเนินงานโครงการฝึกสอน นอกจากนี้อาจารย์นิเทศก์ต้องศึกษารูมรณที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนฝึกสอน เพื่อจะให้นิสิตได้ทราบถึงสภาพท้องถิ่นที่ตนจะต้องไปทำการฝึกสอน

2. บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในฐานะเป็นผู้นิเทศงานทางวิชาการแก่นักศึกษาฝึกสอน หน้าที่โดยตรงของอาจารย์นิเทศก์ที่มีต่อนักศึกษาฝึกสอนคือ ให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ ความเข้าใจในหลักสูตร วิธีการสอน กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นอาจารย์นิเทศก์ต้องทำงานหลายอย่างเช่น

2.1 ช่วยหาข่าวสารเกี่ยวกับโรงเรียนที่จะส่งนักศึกษาไปฝึกสอน เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ทราบสถานการณ์ต่าง ๆ ของโรงเรียนและชุมชน

¹Aleyne Clayton Haines, Guiding the Student teaching Process in elementary education (Chicago : Rand McNally, 1960), PP. 37-52.

2.2 ให้ความรู้แก่นักศึกษาที่จะไปฝึกสอนเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ในการฝึกสอนดังที่ ปีเรส¹ (Pires) ได้กล่าวไว้คือ

แนะนำนักศึกษาในการเตรียมเนื้อหา บทเรียน ก่อนนำไปสอน

แนะนำเรื่องการทำบันทึกการสอน

ตรวจบันทึกการสอนพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไข

ช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอนให้เขาได้ประเมินผลตนเอง ได้ค้นพบ ความสามารถและขอบครองของตนเอง และมีความตั้งใจที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นในทุกทาง

ให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวต่อนักเรียน การศึกษาเด็ก การวัดความก้าวหน้า และ พัฒนาการของเด็ก การมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของโรงเรียนฝึกสอน

เกี่ยวกับการประเมินผลการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอน

2.3 ต้องให้นักศึกษาฝึกสอนเข้าใจบทบาทของอาจารย์พิเศษอย่าง

ถูกต้อง

2.4 ควรจัดประชุมนักศึกษาฝึกสอนโดยอาจจะทำเป็นกลุ่ม หรือรายบุคคล เพื่อจะได้ทราบความสนใจ และปัญหาต่าง ๆ

2.5 ควรจัดให้มีการสัมมนาร่วมกัน อภิปรายเกี่ยวกับประสบการณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียน และร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ

3. บทบาทของอาจารย์พิเศษในฐานะเป็นผู้ประสานงาน เนื่องจากอาจารย์พิเศษจะต้องทำงานประสานสัมพันธ์กับอาจารย์ใหญ่ อาจารย์พี่เลี้ยง ในการที่

¹ Edward A. Pires, Student Teaching Practices in Primary Teacher Training Institutions in Asia, PP. 73-76.

จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักศึกษาฝึกสอน ดังนั้นเมื่ออาจารย์นิเทศก์ไปดูการฝึกสอนควรรหาโอกาสพบ และประชุมปรึกษากับผู้บริหารโรงเรียนให้เข้าใจร่วมกันถึงนโยบายของโครงการฝึกสอน นอกจากนี้อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยงต้องร่วมกันปรึกษาหารือ และวางแผนเกี่ยวกับการนิเทศการฝึกสอน และการประเมินผล การฝึกสอนอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่เดียวกันอาจารย์นิเทศก์ก็ต้องชี้แจงให้นักศึกษาฝึกสอนเข้าใจสภาพการฝึกสอนและโครงการฝึกสอนเป็นอย่างดี

ผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนหรือครูใหญ่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้งานด้านการฝึกสอนบรรลุเป้าหมายได้มากหรือน้อย บทบาทของครูใหญ่ที่มีต่อการฝึกสอนเมื่อหลายอย่างพอจะแยกได้เป็น 3 ประการคือ

1. ครูใหญ่ในฐานะเป็นผู้นำ
2. ครูใหญ่ในฐานะที่เป็นผู้ประเมินผล
3. ครูใหญ่ในฐานะผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับการฝึกหัดครู

1. ครูใหญ่ในฐานะเป็นผู้นำ ครูใหญ่ควรมีความเข้าใจงานด้านการฝึกสอน และสามารถอธิบายให้ครูทุกคนในโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียนทุกคนทราบถึงประโยชน์ของการมีนักศึกษาฝึกสอนว่าจะช่วยทำให้การเรียนการสอนในโรงเรียนดีขึ้น ทำให้ครูกระตือรือร้นในการสอนมากขึ้น นอกจากนี้ ครูใหญ่จะต้องรู้จักเลือกสรรครูพี่เลี้ยงที่ประสบความสำเร็จทางด้านการสอน มีคุณสมบัติที่ดี และมีอุปนิสัยส่วนตัวดีให้ทำงานร่วมกับนักศึกษาฝึกสอน

ครูใหญ่ควรจัดประชุมนิเทศนักศึกษาฝึกสอนในวันแรกที่มาถึงโรงเรียนโดยให้ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับโรงเรียน เช่น นโยบายของโรงเรียน กฎระเบียบข้อปฏิบัติต่าง ๆ ของโรงเรียน ชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เป็นต้น นอกจากนี้ในการประชุมครู ครูใหญ่ควรเชิญนักศึกษาฝึกสอนเข้าร่วมประชุม และปฏิบัติคือนักศึกษาฝึกสอนเหมือนกับว่าเป็นครูคนหนึ่งโรงเรียน

2. ครูใหญ่ในฐานะเป็นผู้ประเมินผล ครูใหญ่จะต้องหาโอกาสเยี่ยมชมชั้นเรียน เพื่อสังเกตการสอนและการทำงานของนักศึกษาฝึกสอน ตลอดจนประเมินผลการพัฒนา โรงเรียนของนักศึกษาฝึกสอน

3. ครูใหญ่ในฐานะเป็นผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับการฝึกหัดครู ครูใหญ่ควรประสานงานกับครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ในการวางแผนจัดประสบการณ์ให้นักศึกษาฝึกสอนรวมทั้งกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกสอนมีความก้าวหน้าในการฝึกสอน เช่น จัดให้นักศึกษาฝึกสอนได้สังเกตการสอนของครูในวิชาอื่น ๆ ด้วย นอกจากนี้ครูใหญ่ควรมอบหมายงานให้ครูพี่เลี้ยงอย่างมีปริมาณเหมาะสมไม่มากเกินไปเพราะครูพี่เลี้ยงต้องรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนในชั้น และการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนด้วย¹

อาจารย์พี่เลี้ยง

ครูหรืออาจารย์พี่เลี้ยง เป็นอีกผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการช่วยให้นักศึกษาฝึกสอนมีความคิดริเริ่ม มีอารมณ์มั่นคง มีประสบการณ์ในการสอน และข้อสำคัญที่สุดคือประสบความสำเร็จในด้านการสอนอันจะเป็นกำลังใจในการเป็นครูที่ดีต่อไป² ศาสตราจารย์ ดร. จรูญทัศน์ พุกกะมาน³ ได้กล่าวถึงหน้าที่ของอาจารย์พี่เลี้ยงไว้สั้น ๆ

¹วิทยาลัยครูเทพสตรีสพบุรี, แนวการนิเทศการสอน (ฉพบุรี : ฝ่ายนิเทศ การสอนวิทยาลัยครูสพบุรี, 2520), หน้า 1-2.

²รองรัตน์ อิศรภักดี, ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับครูควบคุมการฝึกสอนของ นักเรียนฝึกสอน," จันทร์เกษม 38 (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2504), หน้า 34.

³จรูญทัศน์ พุกกะมาน, เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการนิเทศการฝึกสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2510.

คั้งนี้คือ อาจารย์พี่เลี้ยงเป็นผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับงานประจำวันของครู การศึกษาเด็ก การสอน การจัดกิจกรรมการสอน การใช้อุปกรณ์ การจัดและการปกครองชั้นเรียน การวัดผลความก้าวหน้าของเด็ก การปรับปรุงโรงเรียน ตลอดจนการพัฒนาชุมชน

ส่วนบทบาทหน้าที่ของอาจารย์พี่เลี้ยงที่นอกเหนือจากนี้มันพอจะสรุปได้คือ

1. อาจารย์พี่เลี้ยงที่ดีต้องทำหน้าที่ 2 ประการคือ เป็นครูของนักเรียนทั้งหมด และเป็นครูของนักศึกษาฝึกสอน
2. อาจารย์พี่เลี้ยงปรึกษาหารือร่วมกับครูใหญ่เกี่ยวกับแผนการทำงาน เพื่อเตรียมไว้สำหรับนักศึกษาฝึกสอน
3. อาจารย์พี่เลี้ยงควรช่วยให้นักศึกษาฝึกสอนรู้จักวิเคราะห์การสอนของตน โดยบันทึกส่วนที่ดี และส่วนที่ควรปรับปรุง จากนั้นพูดคุยให้นักศึกษาฝึกสอน ได้วิจารณ์การสอนของตนเอง โดยอาจารย์พี่เลี้ยงเพิ่มเติมให้
4. อาจารย์พี่เลี้ยงควรบันทึกเกี่ยวกับการสอนของนักศึกษาฝึกสอน ทุกครั้งที่ได้สังเกตการสอน
5. อาจารย์พี่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศก์ ควรมีการพบปะ เพื่อพูดคุยถึงส่วนดี และส่วนที่ควรปรับปรุงในการสอนของนักศึกษาฝึกสอน
6. อาจารย์พี่เลี้ยงกับอาจารย์ใหญ่ ควรมีการพบปะ พูดคุยกันเสมอเกี่ยวกับ ความก้าวหน้าของนักศึกษาฝึกสอน
7. อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ควรร่วมกันสัมมนาเป็นกลุ่มในระหว่าง ภาคเรียน เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาการฝึกสอน¹

¹วิทยาลัยครูเทพสตรีลพบุรี, แนวการนิเทศการสอน. หน้า 3.

นักศึกษาฝึกสอน

การที่นักศึกษาฝึกสอนจะประสบความสำเร็จตามจุดหมายที่วางไว้หรือไม่นั้น นอกจากขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการคือ วิธีดำเนินงานโครงการฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ ผู้บริหารของโรงเรียนฝึกสอน และอาจารย์พี่เลี้ยงแล้ว ตัวนักศึกษาฝึกสอนเองก็เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดบุคคลหนึ่ง ซึ่งจะต้องเข้าใจจุดหมายของการฝึกสอนอย่างแท้จริง มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู และเข้าใจถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองด้วย ดังที่ ไมเคิลลิส และ กริม¹ (Michaelis and Grim) ใ้คำอธิบายถึงบทบาทของนักศึกษาฝึกสอนไว้ดังนี้

1. นักศึกษาฝึกสอนควรทำความเข้าใจกับโครงการทั้งหมดของโรงเรียน เช่น เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และนโยบายของโรงเรียน
2. นักศึกษาฝึกสอนจะต้องศึกษาสภาพของสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่ ศึกษาอาชีพ และ สภาพครอบครัวของนักเรียน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริหารโรงเรียน
3. นักศึกษาฝึกสอนควรให้ความเคารพในสิทธิ และตำแหน่งหน้าที่ของอาจารย์พี่เลี้ยง และควรใช้อำนาจหน้าที่ภายในขอบเขตที่ตนมีอยู่ ควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับอาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์คนอื่น ๆ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ
4. นักศึกษาฝึกสอนควรยอมรับคำแนะนำของอาจารย์พี่เลี้ยงเกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการสอน และรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะด้วยความเต็มใจ นอกจากนี้ต้องนำบันทึกการสอนให้อาจารย์พี่เลี้ยงตรวจตามเวลาที่กำหนดไว้

¹John U. Michaelis and Paul R. Grim, The Student Teacher in the Elementary School, PP. 12-14.

5. ถ้ามีปัญหาในด้านใดก็ตามเกิดขึ้น ในชั้นแรกนักศึกษาฝึกสอนควรขอคำปรึกษาจากอาจารย์พี่เลี้ยงก่อน ถ้าผลยังไม่เป็นที่พอใจจึงควรขอคำแนะนำจากอาจารย์นิเทศก์

6. นักศึกษาฝึกสอนควรได้ประชุมปรึกษากับอาจารย์นิเทศก์เพื่อขอคำปรึกษาหรือเกี่ยวกับตำราหรือวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสอนก่อนทำการสอนในชั้นเรียน และร่วมอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการสอนอย่างสม่ำเสมอ

7. ในขณะที่นักศึกษาทำสังทำการสอนควรสนใจเฉพาะนักเรียน ไม่ควรกังวลกับอาจารย์นิเทศก์ที่กำลังสังเกตการสอน และหลังการสอนนักศึกษาควรยอมรับคำติชมของอาจารย์นิเทศก์ และพยายามปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

8. ควรให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

รายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานโครงการฝึกสอนของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ที่กล่าวไปแล้วข้างต้นนี้พอจะสรุปได้ว่า บุคลากรทุกฝ่ายต่างก็มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง ถ้าทุกฝ่ายปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองดังกล่าวแล้ว ก็จะทำให้การปฏิบัติงานโครงการฝึกสอนดำเนินไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพในที่สุด

3. งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และ นักศึกษาฝึกสอน ต่อโครงการฝึกสอนของภาควิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น" ได้มีผู้ทำวิจัยไว้พอสมควรซึ่งผู้วิจัยได้รับประโยชน์และได้ข้อคิด ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่จะนำไปเปรียบเทียบกับผลงานการวิจัยครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะขอแยกกล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้คือ

1. งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ปัญหาการฝึกสอน
2. งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ทักษะคติ และ ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอน
3. งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง โครงการฝึกสอน
4. งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอน

1. ผลงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องปัญหาการฝึกสอน

ได้มีผู้สนใจทำวิจัยเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคลากรที่ปฏิบัติงานโครงการฝึกสอน และปัญหาของสถาบันฝึกหัดครูในการดำเนินงานโครงการฝึกสอน ดังผู้วิจัยจะได้กล่าวต่อไปนี้

1.1 ปัญหาของนิสิตฝึกสอน

ศาสตราจารย์ ดร. จรูญทัศน์ พุกกะมาน¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาของนิสิตฝึกสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการฝึกหัดครู ในระดับปริญญาตรีในประเทศไทย" ส่วน จิตรสมร ชุมอินทรจักร² ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหา และความยุ่งยากที่นิสิตฝึกสอนประสบในการฝึกสอนระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2506" เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยทั้ง 2 เรื่องนี้คือ แบบสอบถาม

¹Charoontasana Bukhamana, "The Problems of Student Teacher in the Secondary schools of Thailand as a Basis for the Improvement of the Undergraduate Teacher Education Program" (Dissertation, Indiana University, 1962).

²จิตรสมร ชุมอินทรจักร, "ปัญหาและความยุ่งยากที่นิสิตฝึกสอนประสบในการฝึกสอนระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2506" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2506).

ซึ่งผลการวิจัยของทั้ง 2 ท่านพอจะสรุปได้ว่า นิสิตฝึกสอนประสบปัญหาเกี่ยวกับเรื่อง การสอนคือ การตั้งจุดมุ่งหมายในการสอน การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรม การเลือกวัสดุอุปกรณ์การสอน กลวิธีในการสอน นอกจากนี้ นิสิตฝึกสอนยังประสบปัญหา เกี่ยวกับการปกครองชั้นเรียนอีกด้วย

งานวิจัยของ ประนอม เคะธัย¹ เรื่อง "ปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่" ก็ปรากฏผลคล้ายคลึงกับผลการวิจัย 2 เรื่อง ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และประนอม เคะธัย ได้ให้ข้อเสนอแนะที่น่าสนใจไว้ว่า คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ควรวางแผนการดำเนินงานโครงการฝึกสอน ตลอดปีไว้ให้แน่นอน และควรจัดอาจารย์นิเทศที่มีความรู้ และประสบการณ์ในการ นิเทศไปนิเทศนักศึกษาฝึกสอน อีกประการหนึ่ง หัวหน้าโครงการฝึกสอนควรจะศึกษา สภาพของโรงเรียนว่าเหมาะสมที่จะส่งนักศึกษาไปฝึกสอนหรือไม่ ภาคโสตทัศนศึกษา ควรจะเป็นหน่วยรวบรวมอุปกรณ์ที่นักศึกษาประดิษฐ์ขึ้น และไม่ไร้อุปกรณ์ให้บริการให้ นักศึกษาฝึกสอนขอยืม และนักศึกษาเองก็ควรมีนโยบายแลกเปลี่ยนอุปกรณ์การสอนใน วิชาเดียวกันระหว่างโรงเรียนเป็นการแก้ปัญหาค่าผลิต และปัญหาค่าใช้จ่ายในการ ทำอุปกรณ์การสอนที่นักศึกษาต้องประสบอยู่ นอกจากนี้ควรเปลี่ยนวิธีการวัดผลการฝึกสอน จากคะแนนมาเป็น พอใจ หรือ ไม่พอใจ จะทำให้ความวิตกกังวลของนักศึกษาลดน้อยลง ซึ่งข้อเสนอแนะทั้งหมดนี้ล้วนเป็นข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ และสามารถนำไปเป็นแนวทาง ในการปฏิบัติได้จริง

¹ประนอม เคะธัย, "ปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ แผนกศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

1.2 ปัญหาของอาจารย์นิเทศก์

สุมนา ไตลังคะ¹ และ สมประสงค์ ประสงค์เงิน² ต่างก็ให้ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับเรื่องปัญหาของอาจารย์นิเทศก์ ผู้วิจัยทั้ง 2 ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งผลการวิจัยพอจะสรุปได้ว่า ปัญหาที่อาจารย์นิเทศก์ประสบอยู่ส่วนใหญ่มักจะเกี่ยวกับงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานโครงการฝึกสอน การจัดหาโรงเรียนที่จะส่งนิสิตไปฝึกสอน ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปในเขตการฝึกสอน การประชุมสัมมนาอาจารย์ใหญ่และอาจารย์ที่เลี้ยงโรงเรียนต่าง ๆ ก่อนที่จะส่งนิสิตไปฝึกสอน อาจารย์ที่เลี้ยงนิเทศการสอนไม่สม่ำเสมอ และ จำนวนอาจารย์นิเทศก์มีไม่เพียงพอกับจำนวนนิสิตฝึกสอน ตลอดจนอาจารย์ที่เลี้ยงไม่กล้ารับการสอนของนิสิตฝึกสอน นอกจากนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับโครงการฝึกหัดครูระบบทพพบว่า อาจารย์นิเทศก์ไม่มีความรู้ดีพอในงานด้านการพัฒนาระบบ อีกทั้งประชาชนในท้องถิ่นก็ขาดความกระตือรือร้นด้วย

ผู้วิจัยทั้ง 2 ท่านได้ให้ข้อเสนอแนะไว้คล้ายคลึงกันว่า ทางสถาบันฝึกหัดครูควรจัดงบประมาณสำหรับดำเนินงานด้านการฝึกสอนให้เพียงพอ และ ควรเพิ่มจำนวนอาจารย์นิเทศก์ให้มากขึ้น พร้อมกับพิจารณาว่า งบประมาณทำงานของอาจารย์นิเทศก์ให้

¹สุมนา ไตลังคะ, "การศึกษานิเทศการสอนของอาจารย์นิเทศก์ในโครงการฝึกหัดครูระบบทพของสถาบันฝึกหัดครู" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511).

²สมประสงค์ ประสงค์เงิน, "ปัญหาของอาจารย์นิเทศก์ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

เหมาะสม เพื่อที่จะได้ปฏิบัติงานด้านกรณีพิเศษได้เต็มที่ อีกประการหนึ่งควรสนับสนุนให้อาจารย์พิเศษได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับงานด้านการพัฒนาบท อีกทั้งควรจัดให้มีการสัมมนา ก่อน ระหว่าง และภายหลังการฝึกสอน เพื่อจะได้ทราบปัญหาต่าง ๆ และแก้ไขสิ่งที่บกพร่องเหล่านั้น ประการสุดท้าย สถาบันฝึกหัดครูควรจัดยานพาหนะบริการให้แก่อาจารย์พิเศษให้ได้รับความสะดวกด้วย

1.3 ปัญหาของอาจารย์พี่เลี้ยง

สนั่น เมืองวงษ์¹ ได้ส่งแบบสอบถามไปให้อาจารย์พี่เลี้ยงในโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา 21 แห่งที่รับผิดชอบนักศึกษาฝึกสอนจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพอจะสรุปได้ว่า ปัญหาที่อาจารย์พี่เลี้ยงประสบในการปฏิบัติงานร่วมกับนักศึกษาฝึกสอนคือ นักศึกษาฝึกสอนไม่สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ และมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน นอกจากนี้ นักศึกษาฝึกสอนยังคงมีปัญหาในการปรับปรุงบุคลิกภาพด้านการแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย

จากการวิจัยเรื่องนี้ อาจารย์พี่เลี้ยงยังได้ให้ข้อเสนอแนะไว้คือ ก่อนออกฝึกสอน นักศึกษาฝึกสอนควรได้ศึกษาหลักสูตร เตรียมเนื้อหาวิชา อุปกรณ์ และวิธีการสอนให้พร้อม ส่วนทางสถาบันฝึกหัดครูควรให้แนวปฏิบัติ และเกณฑ์ในการตัดสินพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษาแก่อาจารย์พี่เลี้ยง อีกประการหนึ่ง อาจารย์พี่เลี้ยงเสนอว่า

¹สนั่น เมืองวงษ์, "การศึกษาปัญหา และทัศนคติของครูพี่เลี้ยงในการปฏิบัติงานร่วมกับนิสิตฝึกสอนจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2513" (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2514).

อาจารย์นิเทศก์ควรไปนิเทศการสอนให้บ่อยกว่าที่เป็นอยู่ และควรให้ความร่วมมือกับอาจารย์ที่เลี้ยงมากกว่าที่เป็นอยู่ด้วย

1.4 ปัญหาของสถาบันฝึกหัดครู

ในปี 2519 นาทยา กัทรแสงไทย¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร" และ พิศวง ธรรมพินทา² ได้ทำวิจัยเรื่อง "ปัญหาการฝึกสอนของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา" โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการวิจัยทั้ง 2 เรื่อง ผลการวิจัยพอจะสรุปได้ดังนี้คือ นักศึกษาฝึกสอนมีปัญหาเกี่ยวกับด้านการสอน การจัด และการปกครองชั้นเรียน ซึ่งคล้ายคลึงกับผลการวิจัยของ จรุงฤกษ์³ พุกกะมาน³ จิตรสมร ชุมอินทรจักร⁴ และประนอม เศรษฐี⁵ ที่ได้กล่าวไปแล้ว นอกจากนี้ยังมีปัญหาอีกคือ นักศึกษาต้องการไปสอนในโรงเรียนเดียวกับเพื่อนของตน

¹ นาทยา กัทรแสงไทย, "ปัญหาการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

² พิศวง ธรรมพินทา, "ปัญหาการฝึกสอนของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

³ Charoontasana Bukhamana, "The Problems of Student Teacher in the Secondary Schools of Thailand as a Basis for the Improvement of the Undergraduate Teacher Education Program" 1962.

⁴ จิตรสมร ชุมอินทรจักร, "ปัญหาและความยุ่งยากที่นิสิตฝึกสอนประสบในการฝึกสอนระดับมัธยมศึกษา" 2506.

⁵ ประนอม เศรษฐี, "ปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่" 2518.

อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์ที่เลี้ยงให้ความใกล้ชิด และ ความอบอุ่นแก่นักศึกษาฝึกสอนน้อยไป และปัญหาสำคัญของอาจารย์นิเทศก์คือ อาจารย์นิเทศก์มีเวลาน้อย และทางสถาบันฝึกหัดครูจัดสวัสดิการเกี่ยวกับการไปนิเทศการสอนให้ไม่เพียงพอ

อาจารย์ที่เลี้ยงมีความเห็นว่า อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยง ไม่ใคร่มีความสัมพันธ์กันมากนัก นักศึกษาฝึกสอนยังมีบุคลิกภาพและการแต่งกายไม่เหมาะสม และเห็นว่าควรควรให้บริการด้านที่พักนักศึกษาแก่โรงเรียนฝึกสอนด้วย

นอกจากวิจัย 2 เรื่องดังกล่าวแล้ว ในปีการศึกษาที่ผ่านมา คือปี 2521 โกเมน ชีรนรเศรษฐ์¹ ก็ได้ทำวิจัยเรื่อง "ปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบทของวิทยาลัยครูในภาคเหนือ" โดยใช้แบบสอบถามกับอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ที่เลี้ยง และ นักศึกษาฝึกสอนในวิทยาลัยครู 4 แห่งในภาคเหนือ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ

ปัญหาและอุปสรรคที่อาจารย์นิเทศก์ประสบคือ อาจารย์ที่เลี้ยงขาดความเอาใจใส่ในการนิเทศนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์มีเวลาแนะนำนักศึกษาฝึกสอนไม่พอเพราะมีงานอื่นมาก การประสานงานระหว่างอาจารย์นิเทศก์กับอาจารย์ที่เลี้ยงไม่ดีพอ วิทยาลัยครูขาดงบประมาณในการนิเทศการสอน

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่เลี้ยงคือ นักศึกษาฝึกสอนมักตามใจเด็ก เพราะต้องการให้เด็กรัก ปกครองชั้นไม่ใคร่ได้ ขาดกลวิธีในการสอน

¹โกเมน ชีรนรเศรษฐ์, "ปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบทของวิทยาลัยครูในภาคเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทระดับโท แผนกบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521).

สร้างข้อทดสอบที่ดีไม่เป็น และ การประสานงานระหว่างอาจารย์นี้เทศก์ กับ อาจารย์
พี่เลี้ยงยังไม่ดีพอ

นักศึกษาฝึกสอนพบปัญหาว่า อาจารย์พี่เลี้ยงมักปล่อยให้สอนตามลำพัง
ไม่สามารถนำวิธีสอนที่เรียนจากสถาบันฝึกหัดครูไปใช้สอนได้ เพราะขาดแคลนสื่อการเรียน
เรียน ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการสอน

2. งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ทักษะ และความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับ
การฝึกสอน

วิฑูรย์ บุญวานิช¹ และ นารา สุภรัตน์² เป็นผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับ
ทักษะของอาจารย์พี่เลี้ยง หรืออาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีต่อนิสิตฝึกสอนจากคณะครุศาสตร์
โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยของ 2 ท่านคล้ายคลึงกัน
ดังนี้ คือ

เกี่ยวกับการจัดและดูแลห้องเรียน ระเบียบวินัย และการปกครองชั้น
อาจารย์ช่วยฝึกสอนเห็นว่านิสิตยังบกพร่องในเรื่อง การจัดห้องให้เสริมการเรียนรู้ของ
นักเรียน การเอาใจใส่ตักตวงห้องเรียนให้แน่น และสวยงาม การดูแลความประพฤติ
มารยาท และการแต่งกายของนักเรียน

¹วิฑูรย์ บุญวานิช, "ทักษะของอาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีต่อนิสิตฝึกสอน
คณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2506" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2506).

²นารา สุภรัตน์, "ทักษะของอาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีต่อนิสิตที่ทำการฝึกสอน
ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหา
วิทยาลัย, 2508).

เกี่ยวกับความสามารถในด้านการสอน นิสิตยังบกพร่องในเรื่องความสามารถในการอธิบายให้นักเรียนเข้าใจง่ายและรวดเร็ว การรู้จักใช้คำถามถามนักเรียนให้เป็นประโยชน์ต่อการสอน การเลือก และ ดัดแปลงวิธีการสอนได้อย่างเหมาะสม

เกี่ยวกับความสามารถทางมนุษยสัมพันธ์ บุคลิกภาพที่แสดงออก นิสิตยังบกพร่องในเรื่อง การยอมรับฟังคำวิจารณ์ต่าง ๆ ตลอดจนความสามารถในการทำงานเป็นหมู่คณะ

ผู้วิจัยทั้ง 2 ท่านได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้คือ คณะครุศาสตร์ ควรจัดการอบรมให้นิสิตฝึกสอนทราบถึงวิธีการสอน การทำงาน การปกครองชั้นอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการวางตัวให้เหมาะสมกับที่เป็นครู นอกจากนี้ คณะครุศาสตร์ ควรเพิ่มจำนวนอาจารย์นิเทศก์ให้มากขึ้นด้วย

งานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจคือ "ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิสัยของนักศึกษาฝึกสอน และความสำเร็จในการฝึกสอน" โดย คิมเมล¹ (Kimmel) ได้สังเกตแบบประเมินผลให้นักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ และ อาจารย์พี่เลี้ยง เป็นผู้ตอบผลการวิจัยพอจะสรุปได้ว่า อาจารย์พี่เลี้ยงให้คะแนนแก่นักศึกษาฝึกสอนสูงกว่าที่อาจารย์นิเทศก์ให้ และทั้งอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า นักศึกษาฝึกสอนอ่อนในด้านกาพูด เนื้อหาวิชาการ และ ความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของการฝึกสอน ประการสุดท้าย อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยงเห็นว่าองค์ประกอบด้านบุคลิกภาพของนักศึกษาฝึกสอนมีส่วนสัมพันธ์กับความสำเร็จในการฝึกสอน และผลจากการเรียนก่อนการฝึกสอน สามารถนำมาเป็นสิ่งที่คาดคะเนผลสำเร็จในการฝึกสอนได้

¹ Panze Butler Kimmel, "Characteristics of Student Teachers as Correlated to Success in Student Teaching" Dissertation Abstracts 25 (April, 1965) PP. 5765-5766.

นอกจากนี้ พูจิตต์ สัตย์สงวน¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจความคิดเห็น และ ข้อเสนอแนะของนิสิตฝึกสอนคณะครุศาสตร์ กับการฝึกสอน" โดยส่งแบบสอบถาม ถาถามนิสิตฝึกสอน ปีการศึกษา 2508 ผลการวิจัยพอจะสรุปสั้น ๆ ได้ว่า นิสิตฝึกสอนเห็นว่า คณะครุศาสตร์ และโรงเรียนฝึกสอนควรมีการวางแผนร่วมกันก่อนส่งนิสิตไปฝึกสอน และผู้วิจัยยังได้ให้ข้อเสนอแนะว่า อาจารย์นิเทศก์ และ อาจารย์ผู้สอนวิชาชีพสอน ควรตกลงแนวความคิดเห็นให้ตรงกันก่อนออกนิเทศการฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ควรมีเวลาให้นิสิตได้ปรึกษาอย่างเพียงพอ ประการสุดท้าย คณะครุศาสตร์ ควรชี้แจงให้ทางโรงเรียนฝึกสอนทราบถึงวัตถุประสงค์ของการฝึกสอนด้วย

งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องทัศนคติ และความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนที่จะนำมากล่าวสุดท้ายคือ งานวิจัยของ คูลาวิช² (Kulawice) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจเรื่องการนิเทศการสอน และ ทัศนคติที่มีต่อการสอนของอาจารย์ที่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอน" ซึ่งมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 ชุด คือ แบบสอบถาม The Perception of Supervisory Concepts Questionnaire และ The Minnesota Teacher Attitude Inventory ซึ่งผลการวิจัยพอจะสรุปได้ว่าอาจารย์ที่เลี้ยงมีอิทธิพลต่อการทำให้นักศึกษาฝึกสอนเปลี่ยนความเข้าใจในเรื่อง

¹พูจิตต์ สัตย์สงวน, "การสำรวจความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของนิสิตฝึกสอนคณะครุศาสตร์กับการฝึกสอน ปีการศึกษา 2508" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์บัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508).

²Edwin Paul Kulawice, "A Study to Determine the Relationship Between Attitude Toward Teaching and Perception of Supervisory Concepts of Secondary School Student Teachers and Their Co-operating Teachers," Dissertation Abstracts International,

การนิเทศการสอน และ ทักษะที่มีต่อการสอน จากผลการวิจัยนี้ทำให้ได้ข้อคิดว่า
ในทางเลือกโรงเรียนฝึกสอน สิ่งหนึ่งที่เราควรคำนึงถึงคือ อาจารย์ที่เลี้ยง ถ้าอาจารย์
ที่เลี้ยงมีความสามารถและชำนาญในการสอนนักเรียน และนิเทศนักศึกษาฝึกสอนย่อม
มีผลทำให้นักศึกษาฝึกสอนมีทัศนคติที่ดีต่อการสอนไม่มากก็น้อย

3. งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องโครงการฝึกสอน

ได้มีผู้สนใจศึกษาโครงการฝึกสอนของสถาบันฝึกหัดครูหลายท่าน เช่น
ไพบูลย์ วงศ์ประพันธ์¹ และ แบนดาวาล² (Bandawal) จากการศึกษาของทั้ง 2 ท่าน
ที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือทำให้ทราบว่า การให้นักศึกษาฝึกสอน และอาจารย์
นิเทศก์ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนงานการจัดประสบการณ์การฝึกสอนเป็นสิ่งสำคัญมาก
ในโปรแกรมการฝึกสอน นักศึกษาฝึกสอนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพราะ
จะทำให้ นักศึกษาฝึกสอนได้รับประสบการณ์ในการฝึกงานมากขึ้น นอกจากนี้ นักศึกษา
ฝึกสอนและอาจารย์ที่เลี้ยง ควรได้ร่วมกันวางแผนงานจัดประสบการณ์การฝึกสอน และ
ควรให้ความสำคัญต่อบทบาทของอาจารย์ที่เลี้ยงในการประเมินผลนักศึกษาฝึกสอน
อีกประการหนึ่งในการทำบันทึกการสอน อาจารย์นิเทศก์แต่ละสายวิชาควรจะได้ตกลงกัน
เป็นที่แน่นอนว่าจะให้นิสิตทำแบบไหน อย่างไร เพื่อนิสิตและอาจารย์นิเทศก์จะได้เข้าใจ
ตรงกัน

¹ไพบูลย์ วงศ์ประพันธ์, "การศึกษาโครงการฝึกสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาของคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2507" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์บัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2506).

²Juma Gul Bandawal, "A Proposed Student Teaching Program for Teacher Training Institutions in Afghanistan," Dissertation Abstracts International 35 (1974) P. 3558-A.

งานวิจัยที่จะกล่าวถึงอีกเรื่อง คือ การวิจัยของสไปเวย์¹ (Spivey) ซึ่งได้พบว่าองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จของนักศึกษาฝึกสอน คือ โปรแกรมการฝึกสอน ซึ่งทางสถาบันฝึกหัดครูควรจะได้พิจารณาอย่างรอบคอบ เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการฝึกสอน การดำเนินงาน และการประเมินผลนักศึกษาฝึกสอน ส่วนการที่จะประเมินผลความสำเร็จของโปรแกรมการฝึกสอนนั้นขึ้นอยู่กับเครื่องมือที่ใช้ว่ามีมาตรฐานเพียงใด

โครงการทดลองที่น่าสนใจของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒ บางแสน² ที่ทำการทดลองเพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการฝึกสอน โดยส่งนิสิตออกฝึกสอนทั่วประเทศ และมอบอำนาจการประเมินผลการฝึกสอนให้ทางโรงเรียนฝึกสอนเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด เมื่อการฝึกสอนสิ้นสุดลงทางคณะศึกษาศาสตร์ ได้ทำการประเมินผลโครงการฝึกสอนนี้โดยใช้แบบสอบถาม 3 ชุด ส่งไปยังอาจารย์ใหญ่ อาจารย์พี่เลี้ยง และ นิสิตฝึกสอน ซึ่งพอจะสรุปผลได้ดังนี้

ก่อนที่มหาวิทยาลัยจะส่งนิสิตไปฝึกสอน ควรสำรวจความต้องการของแต่ละโรงเรียนถึงสาขาวิชาเอก และจำนวนนิสิต ควรจัดทำคู่มือนิเทศการสอนแจกให้แก่อาจารย์พี่เลี้ยงด้วย นอกจากนี้มหาวิทยาลัยควรให้รายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์พี่เลี้ยง และควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนิสิตด้วย ประการสุดท้ายอาจารย์ใหญ่

¹ Don Ray Spivey, "The prediction of Student Teaching Success in Teacher Education Program: Development and Present Status." Dissertation Abstracts International 33 (1972), PP. 4227-A-4228-A.

² ภาควิชาฝึกสอน และ ฝึกงาน, "การฝึกสอนทั่วประเทศ" วารสาร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน 1 (มกราคม, 2518) : 9-15.

และอาจารย์ที่เลี้ยงเห็นว่าทางมหาวิทยาลัยติดตามนิสิตฝึกสอนน้อยไป ปล่อยให้ผู้อยู่ในความดูแลและรับผิดชอบของโรงเรียนทั้งหมด

อาจารย์ที่เลี้ยงมีความพร้อมน้อย วุฒิต่ำ ไม่กล้าติ และแนะนำนิสิต และนิสิตไม่ค่อยยอมรับคำแนะนำ

ทางโรงเรียนต้องการให้อาจารย์นิเทศก์จากมหาวิทยาลัยไปเยี่ยม และเสนอแนะต่ออาจารย์ที่เลี้ยง และนิสิต อย่างน้อยภาคเรียนละ 2-3 ครั้ง นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังต้องการให้มหาวิทยาลัยเชิญคณะกรรมการที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนในโรงเรียนฝึกสอนไปประชุมที่มหาวิทยาลัย เพื่อทราบนโยบายและแนวปฏิบัติต่าง ๆ อีกด้วย

4. งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอน

4.1 เกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์นิเทศก์

ฉิน บุญญาบุภาพ¹ เกลีสวพันธ์ ขจรณกุลกิตติ² วิวิธน์ ใจเที่ยง³

¹ฉิน บุญญาบุภาพ, "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคใต้ของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

²เกลีสวพันธ์ ขจรณกุลกิตติ, "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูส่วนกลางของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

³วิวิธน์ ใจเที่ยง, "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

สมัย ชื่นสุข¹ และ บรรจบ วงศ์ยัง² ได้ทำวิจัยเรื่องบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ ในวิทยาลัยครูภาคใต้ ส่วนกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคเหนือ ของประเทศไทยตามลำดับ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัย ซึ่งคล้ายคลึงกันสรุปได้ดังนี้คือ

อาจารย์นิเทศก์ควรผ่านการอบรมทางวิชาการนิเทศการฝึกสอน และควรสอนในวิทยาลัยครูอย่างน้อย 3 ปี ก่อนออกทำกาารนิเทศ และควรมีประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียนประถมศึกษามาก่อน อาจารย์นิเทศก์ควรสังเกตการสอนของนักศึกษาฝึกสอน 3-5 ครั้ง ในแต่ละภาคการฝึกสอน และควรร่วมปรึกษารื้อกับครูใหญ่ และครูที่เลี้ยง เพื่อแก้ปัญหาของนักศึกษาฝึกสอน หรืออาจจะจัดให้มีการประชุมปฏิบัติการ คำนการฝึกสอนระหว่างอาจารย์นิเทศก์ และครูที่เลี้ยง ซึ่งก็จะมีผลดีมาก นอกจากนี้ ควรจัดให้มีศูนย์วัสดุอุปกรณ์การสอนขึ้นในวิทยาลัยครู และควรจัดยานพาหนะให้เพียงพอ และสะดวกแก่การนิเทศ

¹สมัย ชื่นสุข, "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ ในวิทยาลัยครูภาคกลาง ของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

²บรรจบ วงศ์ยัง, "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ ของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริิชาโทบัณฑิต แผนกวิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

ในเรื่องเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ แอชบี¹ (Ashby) ได้ศึกษาบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งออกไปนิเทศนักศึกษาฝึกสอนในโรงเรียนประถม และมีชัย รวมทั้งศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์พี่เลี้ยง นักศึกษาฝึกสอน และอาจารย์นิเทศก์ ที่เกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงมีความเห็นว่าอาจารย์นิเทศก์ ควรจะได้ตรวจบันทึกการสอนประจำวันของนักศึกษาฝึกสอน และควรใช้เทปบันทึกภาพเป็นเครื่องมือในการประเมินผลนักศึกษาฝึกสอน นอกจากนี้ บุคคลทั้ง 3 กลุ่มเห็นว่า อาจารย์นิเทศก์ควรออกนิเทศนักศึกษาฝึกสอน สัปดาห์ละครั้ง เพราะการออกนิเทศบ่อยเพียงใดย่อมมีผลดีต่อการประเมินผลนักศึกษาฝึกสอนมากขึ้นเท่านั้น

4.2 เกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์พี่เลี้ยง

ฉันทลักษณ์ ศรีนิลทา² ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของอาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีต่อการฝึกสอน" โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลวิจัยปรากฏว่า อาจารย์ช่วยฝึกสอนต้องการประสานงานกับอาจารย์นิเทศก์มากขึ้น ต้องการได้รับบริการทางค่านิสิตศึกษาศึกษา และต้องการอุปกรณ์การสอนจากนิสิตฝึกสอน และจากสถาบันฝึกหัดครูด้วย นอกจากนี้อาจารย์ช่วยฝึกสอนยังได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า

¹Mary Claire Ashby, "The Role of the College Supervisor : Expectations of Co-operating Teachers, Student Teachers, and College Supervisors." Dissertation Abstracts International 34 (1973), PP. 2428-A-2429-A.

²ฉันทลักษณ์ ศรีนิลทา, "บทบาทของอาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีต่อการฝึกสอน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508).

สถาบันฝึกหัดครูควรวางทางที่จะร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับโรงเรียนฝึกสอนในการพิจารณาเลือกเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเป็นอาจารย์ช่วยฝึกสอน และควรอธิบายชี้แจงให้อาจารย์ช่วยฝึกสอนเข้าใจถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของเขา

โรงเรียนฝึกสอนควรมองเห็นความสำคัญของการฝึกสอน และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีโดยสนับสนุนและเปิดโอกาสให้อาจารย์ช่วยฝึกสอนได้ทำงานคานนี้อย่างเต็มที่

4.3. เกี่ยวกับบทบาทของนิสิตฝึกสอน

ฟังก์เฮเซอร์¹ (Funkhouser) ได้ทำการวิจัยเพื่อจำแนกบทบาทของนักศึกษาฝึกสอนตามความคิดเห็นของนักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการโรงเรียน นักศึกษาฝึกสอน อาจารย์ที่เลี้ยง ผู้บริหาร และอาจารย์นิเทศก์ ในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกนักศึกษาฝึกสอนมาทดลองทำการฝึกสอน 8 สัปดาห์ แล้วให้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวตอบแบบสอบถามซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ว่านักศึกษาฝึกสอนทำให้นักเรียนเกิดความไขว่เขวในเรื่องระเบียบวินัย ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติของอาจารย์ที่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอนขัดแย้งกัน นอกจากนี้นักศึกษาฝึกสอนควรมีอิสระในการเลือกวิธีสอน การทดลองใช้นวัตกรรมทางการสอนรวมทั้งการวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนในวิชาที่รับมาทำการสอนด้วย

ข้อมูลจากรรณคดีและผลการวิจัยทั้งหมดที่กล่าวแล้วในช่วงต้น สะท้อนให้เห็นว่าการจัดดำเนินงานโครงการฝึกสอนของสถาบันฝึกหัดครูแต่ละแห่งต่างก็ประสบปัญหาที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน แม้ว่าจะมีผู้วิจัยหลายท่านสนใจศึกษาเพื่อหาทาง

¹Charles Wayne Funkhouser, "The Role of Secondary Student Teacher as Perceived by Pupils, Parents, School Board Members, Student Teachers, Co-operating Teachers, Administrators and College Supervisors" Dissertation Abstracts 34 (July, 1973), P. 200-A.

ปรับปรุงโครงการฝึกสอนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นอยู่ตลอดเวลา ก็ยังเห็นได้ว่าปัญหาที่สถาบันฝึกหัดครูประสบ เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการฝึกสอนนั้นมักจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำซ้อนกันเสมอ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดการฝึกสอนทุกฝ่ายจึงควร จะให้ความสนใจและพยายามร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างจริงจัง เพื่อให้การดำเนินงานโครงการฝึกสอนลดปัญหาด้านต่าง ๆ ลงได้ และด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นแรงจูงใจให้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงปัญหาและขอเท็จจริงต่าง ๆ อย่างจริงจังเกี่ยวกับโครงการ ฝึกสอนของภาควิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อนำ ผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงโครงการดังกล่าว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย